

Nr 213.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 23 maj 1912.
» » » i Andra kammaren den 24 maj 1912.

Riksdagens skrifvelse till Konungen angående utredning beträffande en planmässigt bedrifven nykterhetsundervisning såväl inom som utom skolan.

(Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 6.)

(Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.)

Till Konungen.

Inom Riksdagen hafva väckts motioner, åsyftande vidtagandet af åtgärder för befordrande af en planmässigt bedrifven effektiv nykterhetsundervisning såväl inom som utom skolan.

Knappast någon samhällsfråga torde under de senare årtiondena hafva varit föremål för så mycket intresse från skilda håll som nykterhetsfrågan. Det energiska och målmedvetna arbete, som nedlagts på lösandet af de med detta spörsmål sammanhängande problemen, har också hos vårt folk

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 14 saml. 56 häft. (Nr 213—214). 1

åstadkommit väsentligt ökad insikt om nykterhetssträfvandenas betydelse, och det är uppenbart, att en synnerlig förbättring af de förr rådande förhållandena inträdt.

Om än sålunda mycket åstadkommits i dessa afseenden, måste man dock medgifva, att ännu åtskilligt återstår att göra. Det är helt naturligt, att en rörelse sådan som denna till en början måste taga den väckande agitationens form, men lika naturligt synes det vara, att detta väckelsearbete mer och mer fått lämna plats för ett allmänt upplysnings- och undervisningsarbete. Det är också enligt Riksdagens mening just på denna sista väg, nykterhetsrörelsen i våra dagar bör allt mera afgeordt slå in.

Åtgärder för undervisning i skolorna rörande rusdryckerna hafva redan på 1880- och 1890-talen blifvit vidtagna från det allmännas sida; och är det i enlighet med föreskrifterna i kungl. cirkuläret den 4 november 1892, som nykterhetsundervisningen vid våra läroanstalter hittills meddelats.

I den för undervisningen i folkskolorna gällande normalplanen föreskrifves i anslutning till ordalagen i sagda cirkulär undervisning om rusdryckernas natur och verkningar m. m. Något utförligare omnämnes denna undervisning i de af Eders Kungl. Maj:t respektive den 2 mars 1906 och den 30 april 1909 fastställda undervisningsplanerna för realskolan och för gymnasiet.

I detta sammanhang må jämväl erinras om den delvis mycket omfattande undervisningsverksamhet, som sedan flera år bedrivits af centralförbundet för nykterhetsundervisning, och till hvilken verksamhet sedan några år statsunderstöd utgått.

Under de senare åren synes emellertid den uppfattningen allt mer trängt igenom, att den hittills meddelade undervisningen på nu ifrågasvarande område ej varit tillräcklig. Såsom ett mycket anmärkningsvärdt utslag häraf betraktar Riksdagen det förslag till undervisning i alkohologi vid folkskoleseminarierna, som folkundervisningskommittén framlagt i sitt nyligen afgifna betänkande om nämnda läroanstalter.

Gifvetvis skall den vid seminarierna lämnade undervisningen i alkohologi komma att blifva af den allra största vikt för nykterhetsundervisningen i folkskolan och därmed för hela vårt folk. Och enligt hvad för Riksdagen angifvits, har omförmälda kommitté under sitt fortsatta arbete behjärtat behovet af en förbättrad nykterhetsundervisning vid andra läroanstalter, som falla inom kommitténs verksamhetsområde.

Om således all anledning finnes antaga, att det härutinnan inom kort blir väl sörjdt vid folkskolelärareseminarieerna och folkskolorna, så torde å andra områden många önskemål ännu återstå ouppfyllda.

I afseende å de allmänna läroverken synas utöfver hvad som åtgjorts genom de omförmälda undervisningsplanerna ytterligare åtgärder vara påkallade. Riksdagen anser det nämligen vara af den största betydelse, att den bildade ungdomen i vårt land ej står främmande för den mäktiga och för samhället betydelsefulla nykterhetsrörelsen och de spörsmål, som stå i nära samband med densamma. Detta måste' vidare gälla i hög grad dem, som fortsätta sina studier vid universiteten, högskolorna och liknande läroanstalter, och af dessa särskildt de många, som hafva för afsikt att — i likhet med seminariernas elever — en gång blifva lärare för stora skaror af ungdom. Slutligen må erinras om, att från de allmänna läroverken utgå också de blifvande officerarna.

I samband med detta förhållande vill Riksdagen något beröra frågan om nykterhetsundervisning inom armén och flottan. Lägerplatser och garnisoner synas Riksdagen vara passande platser för en god och planmässig undervisning i förevarande ämne. De värnpliktige hafva ju i allmänhet nått en sådan grad af utveckling och mognad, att ett väl ordnadt upplysningsarbete i afseende å rusdryckerna och därmed sammanhängande frågor bör kunna bära god frukt. Af stor vikt för framgången af detta arbete är det naturligtvis då, att vederbörande befäl, som närmast har de värnpliktiges ledning och vård sig anförtrodd, äger en genom god skolundervisning vunnen kännedom om nykterhetsfrågan.

På ungefär samma utvecklingsståndpunkt som de värnpliktige befinna sig slutligen de allt större skaror af unga män och kvinnor, som årligen samlas till våra folkhögskolor. Äfven där torde, enligt Riksdagens förmenande, de bästa förutsättningar finnas för ett godt resultat af en på lämpligt sätt anordnad nykterhetsundervisning.

Beträffande sättet för nykterhetsundervisningens bedrivande vid våra skolor är det hufvudsakligen ur medicinsk-fysiologisk synpunkt, som alkoholspörsmålet där behandlats. Detta torde också hafva stått i öfverensstämmelse med en något äldre uppfattning af hela denna fråga. Hur viktig denna synpunkt än må vara vid meddelande af nykterhetsundervisning, synes den dock ej böra komma i första rummet. Långt viktigare synes det vara, att de etiska och sociala synpunkterna redan från början framhållas. Först därigenom skapas den säkra grund, på hvilken nykterhetsarbetet i längden kan med framgång bygga. Vida betydelsefullare än alla

mer eller mindre vetenskapliga skäl och säkrare än alla lagstiftningsåtgärder är utan tvifvel barnens fostran till själf-tukt och själfbehärskning. På den vägen torde man småningom kunna nå målet; viljans stärkande hos barnen därhän, att de såsom vuxna afhålla sig från missbruk af rusdryckerna. Undervisningen bör uppvisa det förnedrande i alkoholismen, dess ruinerande följder för den enskilde och för släktet och dess förråande inverkan särskildt på familjelifvet.

En nödvändig förutsättning för en framgångsrik undervisning är emellertid, att densamma är i alla afseenden objektiv och lidelsefri, utan färg af agitation i ena eller andra riktningen — något som ingalunda behöfver utesluta allvar och värme vid behandlingen af ämnet.

Undervisningen bör slutligen alltid hålla sig till säkra och klara fakta, ur hvilken synpunkt frågan än behandlas.

Få de af Riksdagen nu uttalade grundsatser göra sig tillbörligt gällande vid nykterhetsundervisningen, torde mycket vara vunnet, ehuru Riksdagen dock ej förbisett, att det här som vid all undervisning kommer ytterst an på lärarens personlighet och på ett lefvande intresse för saken.

Af hvad här anförts framgår, att Riksdagen anser åtskilligt återstå att önska i fråga om nykterhetsundervisningen, såväl med afseende på utsträckningen af densamma, som sättet för dess bedrivande. Hvad som härvid bör fordras, och huru en god nykterhetsundervisning skall ordnas, bör enligt Riksdagens mening göras till föremål för grundlig utredning af därför särskildt lämpade personer.

På grund af hvad nu anförts, får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, i hvad mån ett mera planmässigt och effektivt undervisnings- och upplysningsarbete i nykterhetsfrågan må vara erforderligt och kunna genomföras såväl inom som utom skolan.

Stockholm den 24 maj 1912.

Med undersåtlig vördnad.
